DE GORDON SETTER

De Gordon Setter is een fraaie, nobele, vrij grote hond. Hij werd (en wordt) gebruikt voor het opsporen en aanwijzen van wild. Zijn specialiteit is het voorstaan op het korhoen, dat leeft op de veengebieden in Schotland. Zo heel vaak zal hij dit werk niet meer doen. Tegenwoordig is hij vooral een prettige show- en huishond. Toch wordt er nog met Gordon Setters gewerkt, en vaak met veel sukses.

OUD RAS

Het is altijd heel moeilijk te bepalen of je een ras 'oud' kunt noemen, of dat je moet zeggen dat soortgelijke honden al heel lang geleden voorkwamen. Verreweg de meeste rassen zijn in de loop der tijd 'verbeterd' door het inkruisen van andere rassen. Dr. Caius schreef in 1570, dat de originele 'Setting Spaniel' wit was met oranje platen, maar dat hij ook in andere kleuren voorkwam. In de 17e eeuw werd in Markham's 'Hunger's Prevention of the Whole Art of Fowling by Land and Water' vermeld, dat zwart met vaalrode honden de beste werkers waren. 'Fowling' is de jacht op vogels. In 1776 schreef de Rev. Mr. Simons dat er vijftig jaar geleden twee stammen Setters waren: de zwart met rode, die door Bonnie Prince Charlie meegenomen werden tijdens zijn verbanning, en de witte honden met oranje- en/of citroenkleurige aftekeningen. Dat klinkt alsof het hier gaat om een onderscheid tussen Gordon Setters en Engelse Setters. In die tijden werden de Setters (van welke kleur ook) gebruikt voor de jacht op het korhoen en de Pointers voor de jacht op de patrijzen.

DE DUKE'S OF GORDON

De hertogen van Gordon, gevestigd in Gordon Castle in Schotland, hebben uiteindelijk hun naam aan het ras gegeven.
Zij hebben vanaf het begin van de 19e eeuw een sterke band gehad met de naar hen genoemde Setters. De vierde Duke, Alexander, startte met een geregelde fokkerij van Setters. In die tijd (begin 19e eeuw) was men gewoonlijk niet geïnteresseerd in de schoonheid van honden, maar waren de werkkapaciteiten van doorslaggevend belang. Vreemde vlekken, een afwijkende beharing of hoofdvorm, het was allemaal van geen tot weinig belang, als de hond maar goed kon werken. In 1825 had men op Gordon Castle een sterke kennel van werkende Setters opgebouwd; de kleuren van de honden waren black and tan, black and white en black, white and tan. De vierde Duke overleed in 1827; hij werd opgevolgd door de vijfde Duke, maar deze leefde slechts negen jaar langer. Met hem stierf de titel uit, hoewel hij later terugkwam als 'Duke of Richmond and Gordon'. Na het overlijden van de vierde Duke werd een groot aantal van zijn honden verkocht.

KLEUREN

In dat jaar (1827) werd de verkoping in Tattersalls gehouden. Uit de gegevens blijkt, dat de prijzen verliepen van 15 guineas voor een puppy tot 72 guineas voor een reu van 4 jaar met de kleuren zwart-wit en tan. De hond die deze topprijs opbracht was 'Young Regent' (vader Old Regent, moeder Ellen). Zwart-wit en bruin was verreweg de meest voorkomende kleurstelling van de verkochte honden. Een enkeling was black and tan. Men zegt dat de vierde Duke graag wit zag bij zijn honden om ze beter te kunnen zien in het veld. Bovendien vond hij die tekening 'vrolijker' ogen. Dezelfde Duke zou een hekel hebben gehad aan 'ticking'; dat wil zeggen hele kleine witte vlekjes op de benen en soms op de snuit.

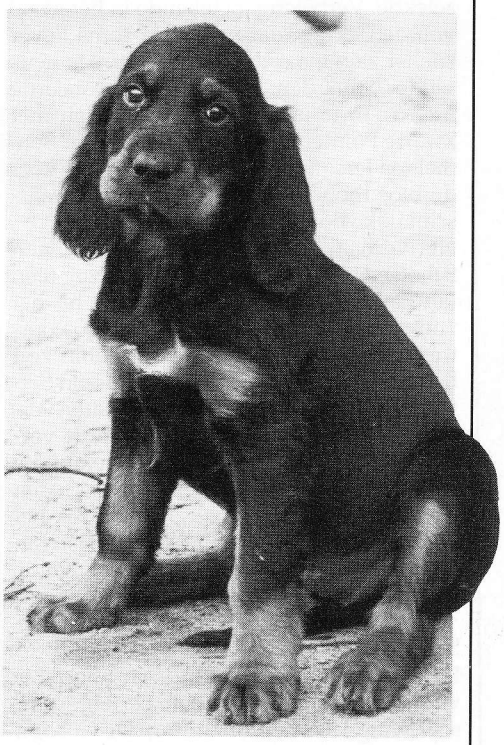

Acht weken jong en 'om te snoepen' ...

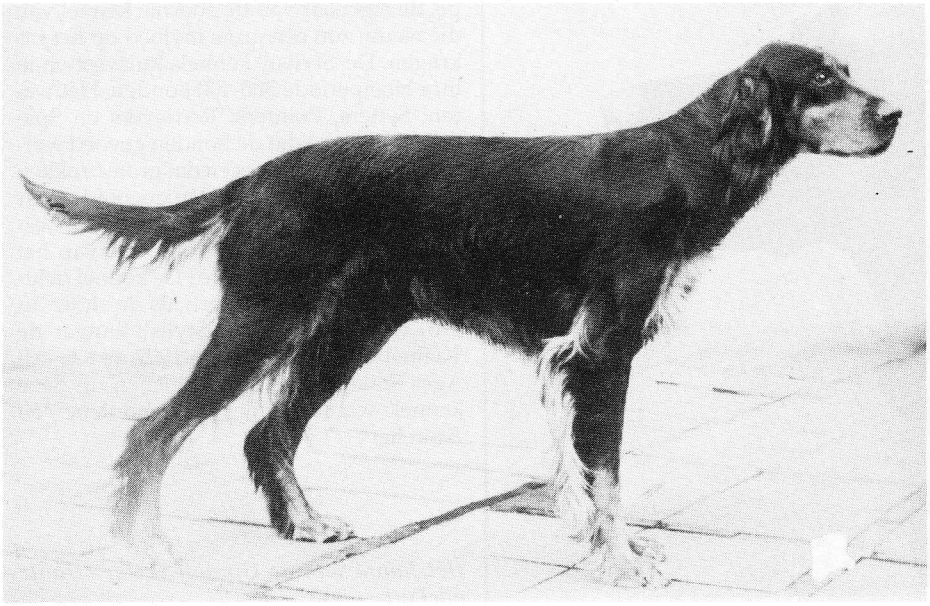

Zo zag de Gordon Setter er in de jaren dertig uit.

De Duke of Richmond and Gordon blies de kennel weer nieuw leven in, maar de omschrijving van de kleur van zijn honden is zeer verschillend. Toen de kennels van Gordon Castle in 1907 gesloten werden, kocht Mr. Isaac Sharpe van de 'Stylish' kennels alle overgebleven honden op. Zij waren allemaal zwart-wit en bruin.

VREEMD BLOED

Natuurlijk is de Gordon Setter aan 'verbeteringen' onderhevig geweest. Op Gordon Castle, en enkele andere grote landgoederen in het noorden van Schotland en Engeland, werd het ras vaak vrij zuiver gefokt. Men probeerde het daar te verbeteren door selektie. Verbeteren betekende in het geval van de Gordon dat men hem soms liever sneller zag, maar dat men zijn goede neus wilde behouden. Dat 'snelle' probeerde men er in te krijgen door te kruisen met zwarte Pointers, hoogbenige Springer Spaniels en Ierse Setters. Ook zou men een keer de Bloedhond hebben gebruikt (dit waarschijnlijk voor de goede neus).
Het verhaal wil, dat de vierde Duke een Schotse Herder-teef aan het werk zag (een kortharige zwart-wit bruine teef) bij het voorstaan van vogels. Zij deed dit zo voortreffelijk, dat de Duke toen besloten zou hebben haar voor de fokkerij van zijn Setters te gebruiken. Dit verhaal is later verguisd, maar in 'Hutchinson's' wordt vermeld dat het bevestigd is door iemand die bevriend is geweest met de overleden 'headkeeper' (als je 't zo ziet staan is het toch wel erg vaag). Uit het eerste nest van deze teef werden zes pups geboren met de bekende zwart-wit-bruine kleuren.

STYLISH

Deze kennelnaam van Mr. Isaac Sharpe is voor de Gordon Setter een perfekte omschrijving van zijn uitstraling. De Gordon heeft zeker stijl en waardigheid. Mr. Sharpe, de eigenaar van de enorme kennel van die naam, zou een grote invloed op het ras krijgen. De 'Stylish' kennels huisvestten in hun bloeiperiode 300-400 honden. Het waren: Setters, Pointers, Retrievers en Spaniels. Men zegt dat de honden gevoed werden met paardenvlees en dat grote brokken vlees in de kennels werden gegooid, waar de honden het dan verder maar zelf moesten uitzoeken. Een mooi voorbeeld van 'het overleven van de sterkste'! De kennel richtte zich zowel op het werk als de show. In 1901 won de beroemde 'Stylish Ranger' de 'Kennel Club Derby' en in 1902 de KC 'All Ages Stake'. Enkele kampioenen uit deze kennel waren 'Billie', 'Gwendolene' en 'Scorcher'.

'Black Grouse' behaalde een groot aantal jachtkwalifikaties.

DE GORDON ALS JACHTHOND

Als de keuze is gevallen op een Gordon Setter ten behoeve van de veldwedstrijden en/of de praktische jacht, doet men er goed aan er een te kopen uit een werklijn. Dit om teleurstellingen te voorkomen; deze werklijnen vindt men voornamelijk buiten Nederland.
Meestal komt de Gordon als pup in huis en daar begint ook de basis-gehoorzaamheid, zoals het komen, zitten en liggen. Als u de pup goed observeert, kunt u al snel zien of hij reageert op vogels, zoals de mussen en merels in de tuin en later tijdens het wandelen in de polder of de duinen op veerwild (fazanten en patrijzen). Als dit het geval is, is het heel belangrijk dat de hond een behoorlijke basis-gehoorzaamheid heeft geleerd, daar hij anders achter het wild aan gaat rennen met alle gevolgen van dien.
Is de hond in dit stadium gekomen, dan is het de taak van z'n voorjager (zo noemt men iemand die veldwerk doet met z'n hond) hem te begeleiden, zodat de hond niet voor zichzelf gaat jagen, maar in samenwerking met z'n voorjager.
De hond moet zodra hij het wild heeft gevonden dit aanwijzen en roerloos blijven staan tot z'n voorjager bij hem is en dit samen uitwerken (langzaam op het wild toelopen) en zodra het wild op de wieken gaat moet de hond rustig blijven; hij mag er nooit achteraan gaan. Ook het achtervolgen van haarwild is uit den boze.
Dat de training van de Setter in het algemeen een zeer goede kennis van zaken vereist vormt geen twijfel. Voor mensen die hieraan willen beginnen geven de Ierse Setter Club en de Pointer Club een jachtkursus in het najaar. Zij hebben kapabele mensen hiervoor die baas en hond de beginselen van het veldwerk bijbrengen.
In Nederland hebben wij een paar Gordons die bewezen hebben een goede jacht-mentaliteit te bezitten, te weten: 'Emil du Grand Valy' van Charles van Maris en z'n grootvader 'Black Grouse' van Elly van Drunen. 'Black Grouse' heeft met name in het buitenland een groot aantal kwalifikaties behaald. Ook heeft hij voor een aantal interessante nakomelingen gezorgd.
De training van de Gordon Setter verschilt in wezen niets met die van de Engelse en de Ierse Setter; alleen zijn er karakterverschillen: de Gordon Setter is qua africhting wat koppiger, maar anderzijds kan men hem ook weer niet te hard aanpakken, want dan weigert hij alle diensten.
Uit ervaring heb ik ondervonden dat ook de Gordon Setter uitstekend voldoet voor de praktische jacht.

Elly van Drunen

Het hoofd van de Gordon Setter straalt adel uit.

TRENDSETTERS

Een andere zeer bekende kennel was de 'Heather'-kennel van Mr. Chapman. Deze kennel leverde na een lange tijd van 'verbetering' vele kampioenen. De 'Heather'-honden waren heel wat verfijnder en eleganter dan de oude Gordons. Mr. Chapman had dan ook overvloedig gebruik gemaakt van de Ierse Setter. Op zeker moment rezen er problemen met de Kennel Club over stamboomaangelegenheden en de 'Heather Kennel' werd gesloten. De fokkerij werd nog een tijd voortgezet door Robert Chapman jr. onder de naam 'Johnstone'. De 'Heather'-honden waren over de gehele wereld bekend en werden naar vele landen geëxporteerd.

Prof. Turton Price startte de 'Crombie'-kennels met honden die veel 'Stylish' bloed hadden. Zijn honden zouden de basis vormen van een aantal van de meer hedendaagse kennels. Het ras zag in de tijd voor en tussen de wereldoorlogen veel honden naar Amerika en andere landen, waaronder Rusland, vertrekken. Sommige van deze honden waren een regelrecht verlies; hun vertrek betekende een verzwakking van het ras.

ANDERE NAAM

Volgens Robert Leighton in 'The Complete Book of the Dog' (uitg. 1924) is het ras een tijd lang door de Britse Kennel Club erkend geweest onder de naam 'The Black and Tan Setter'. Dit gebeurde, omdat men de 'Gordon' associeerde met grove, zwart, wit en tan gekleurde honden, die men niet meer als type wenste. Het 'moderne' type uit die tijd moest verfijnder zijn, wat automatisch inhield dat er kruisingen met Ierse Setters plaatsvonden. Overigens vonden deze kruisingen pas vrij laat plaats en zouden zij ook de oorzaak zijn van de af en toe in Gordon-nesten voorkomende 'rode' pups. Grote fokkers zouden zo'n rode achter de hand houden om eventueel verblekend 'tan' weer donkerder te krijgen. Toch waren er fokkers die vasthielden aan de grotere en grover gebouwde honden. De bekendste van hen waren: de Earl of Cawdor, Lord Bollingbroke en Mr. Coke. De naam 'Black and Tan Setter' heeft blijkbaar niet zo lang stand gehouden, want al in de jaren dertig had men het nagenoeg uitsluitend over de Gordon Setter als men de zwart-bruine Setter bedoelde.

DUAL PURPOSE

De Gordon Setter valt, net als de Retrievers en de Staande Honden, in Engeland onder de 'Gundog'-groep. Het zijn dus honden die met de jager (met geweer) het veld in trekken en in samenwerking met hem wild trachten te bemachtigen. Schotland is een land vol jachtgebieden, maar vreemd genoeg is de Gordon Setter het enige Schotse 'gundog'-ras. De Golden Retriever komt meer uit de grensstreek. In de jaren dertig was de Gordon zeer in trek als dual purpose-hond, dat wil zeggen dat hij zowel op de show als in het veld prijzen behaalde. In Hutchinson's staat zelfs dat er in die tijd (eind jaren dertig) meer bij de Kennel Club geregistreerde dual purpose-honden bij de Gordon Setters voorkwamen dan bij welk andere ras ook!

VOORSTAAN

Vroeger trok de landheer met zijn Gordons, en misschien ook Pointers, door de uitgestrekte 'Moors' van Schotland. De honden liepen los en ver vooruit met de neus in de wind. Zij deden dit in een hoog tempo en ruime haken slaand (zig-zaggend). Zodra zij wild roken, liefst korhoen/patrijs bleven zij stokstijf staan en wezen zij met hun hele houding het wild aan. Karakteristiek zijn het opgetrokken voorbeen, de wat doorgezakte houding en de uitgestrekte hals met de vooruit wijzende neus. Als twee honden samen optrokken en de eerste stond voor, dan werd er verwacht dat de tweede onmiddellijk de houding van de eerste overnam en dus niet doorliep tot hij op gelijke hoogte zou zijn (in vaktaal 'backing'). Dit vereiste niet alleen training, maar ook een vorm van goede samenwerking tussen de verschillende honden. In de tijden vóór het moderne jachtgeweer werden er dan netten over vogels en honden heen geworpen. In recentere tijden nadert de jager en zullen de vogels opvliegen, waarna ze geschoten worden. Het is over het algemeen niet de bedoeling dat de honden zelf het wild opjagen. Dat is te gevaarlijk, en ook zouden ze dat te snel en op eigen houtje kunnen gaan doen, waardoor de schotkans sterk verkleind wordt. Voor dergelijk nauwkeurig werk heb je een intelligente en betrouwbare, maar ook snelle hond nodig. Het terrein waarop de Gordon gebruikt werd, en waarvoor hij jarenlang gefokt werd, was ruig en onherbergzaam. Dat is dan ook de reden dat de Gordon het grootste en stoerste Setterras is.

WAT NU

Het werken is er bij de Gordon Setter wel wat, maar toch niet helemaal bij ingeschoten. De Setterrassen zijn door hun snelheid vooral geschikt voor grote, open jachtterreinen. In onze huidige maatschappij hebben dat soort terreinen de neiging ontgonnen of volgebouwd te worden. Het werkgebied van de Gordon is dus nogal aan het krimpen. Hij is dus niet zo vaak meer in de gelegenheid te laten zien wat hij kan. Toch is het zelfs in Nederland en België mogelijk om jachtwerk met de Gordon te doen. De rasverenigingen en de landelijke Jagersverenigingen kunnen hierover inlichtingen geven. Er zijn werkwedstrijden en aanlegtesten waarbij Staande Honden (continentaal en niet-continentaal) kunnen laten zien wat zij kunnen. Het valt over het algemeen niet mee om oefenterrein te vinden. Een kennis van mij gaat zomers voor dag en dauw met haar hond het veld in om het flankeren en voorstaan te oefenen. Dat gebeurt dan waarschijnlijk op het jachtterrein van een ander en hoewel er natuurlijk geen vogels geschoten worden, is het toch maar de vraag of de rechtmatige 'jagers' dit oefenen wel zo zullen waarderen.

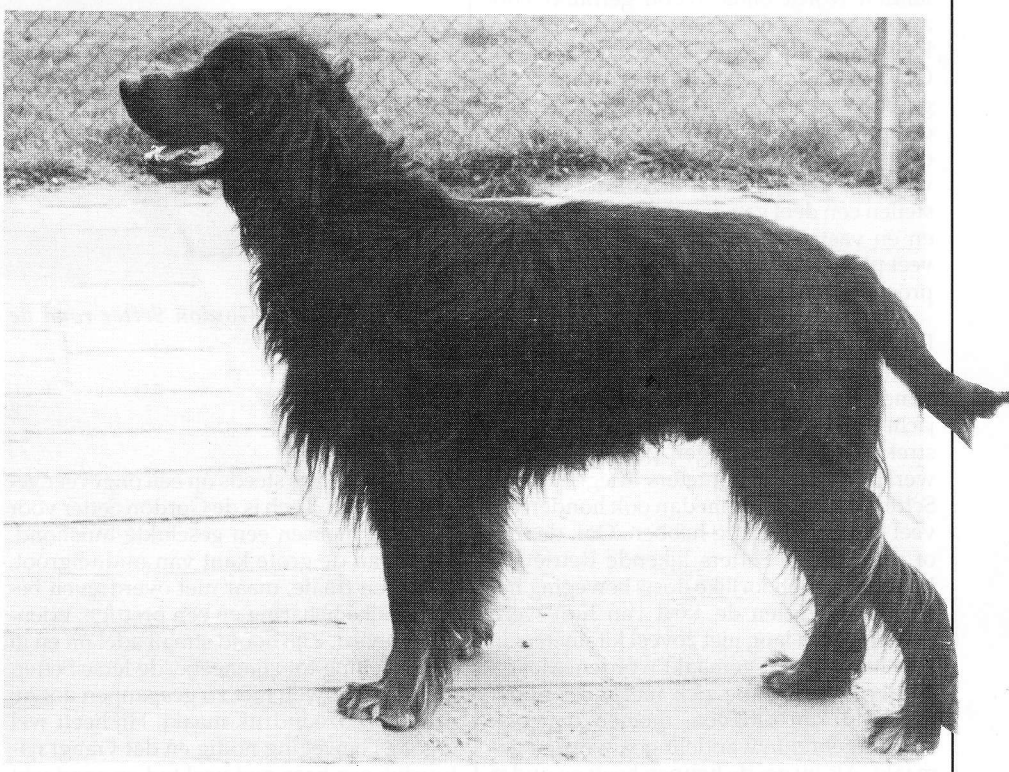

De moderne Gordon Setter is een prettige huisgenoot.

APPORT

De meeste Gordons die nog wat wild willen zien zullen dan ook genoegen moeten nemen met apporteerwerk. Hoewel de Gordon ook vroeger wel het geschoten wild apporteerde is het natuurlijk niet zijn specialiteit. In tegenstelling tot de Duitsers hebben de Engelsen hun honden gefokt en gehouden als specialisten. De Spaniels voor het drijven, de Setters en Pointers voor het voorstaan en de Retrievers voor het apporteren. De 'gundogs' van de Duitsers zijn eigenlijk allemaal 'manusjes van alles'. Ik denk dat de Setterrassen, om als jachthond te overleven, misschien ook wat meer 'allround' moeten worden. In onze landen wordt bijna overal getraind voor apporteerdiploma's. Dit gebeurt in Nederland onder de vleugels van de KNJV. De Gordon Setter is voor dit soort werk zeker geschikt en als de baas een club zoekt met een groot aantal Retrievers zal het met het oefenen vast wel goed gaan. Dit soort 'vervangend' jachtwerk zal de Gordon in staat stellen een deel van zijn aanleg te ontplooien en vast en zeker zullen baas en hond veel plezier beleven bij het trainen voor de proeven en wedstrijden.

BEWEGING

Van oorsprong is de Gordon Setter een hond die zeer veel beweging kreeg. De jachtvelden in Schotland waren zeer uitgestrekt en een dag jagen betekende hard werken en veel kilometers afleggen. Alle Setters en Pointers zijn dan ook honden die veel beweging nodig hebben. Ook de min of meer op de Setters lijkende Retrievers hebben een behoorlijke dosis beweging nodig, maar gezien de aard van hun werk zullen er toch lang niet zoveel kilometers in zo'n hoog tempo gemaakt worden. Met de moderne Setter, die zich niet meer in het jachtveld kan uitleven, moeten dan ook zeer uitgebreide wandelingen worden gemaakt. Als hij goede heupen heeft en ouder is dan een jaar kan men hem voorzichtig aan het lopen naast de fiets wennen. De afstanden kunnen geleidelijk worden opgevoerd. Voor de goede en getrainde Gordon Setter is het UV-diploma (Uithoudingsvermogen) een peuleschilletje!

Zoals alle grotere rassen komt ook bij de Gordon Setter heupdysplasie voor. Een aantal jaren geleden was het op dit gebied nogal ernstig gesteld met het ras. Bij de aanschaf van een pup is het dan ook verstandig om naar de toestand van de heupen van de ouders/voorouders te vragen. Vraag advies bij de rasvereniging en bekijk nauwkeurig de papieren met de HD-uitslagen.

POPULARITEIT

De Setters lijden niet aan een overmaat van populariteit. Waarschijnlijk lijken ze wat teveel op de zeer populaire Retrievers en is er van hen te weinig bekend. In onze landen en in Engeland hebben ze een vaste kring van liefhebbers, waardoor de belangstelling voor het ras steeds op een ongeveer gelijk peil blijft. Toch is de Gordon Setter voor vrij veel mensen een geschikte huishond. Hij is aan de grote kant van middelgroot, heeft een fraaie, maar niet overdreven bewerkelijke beharing en een prettige, vriendelijke aard. Zijn hoofd straalt adel uit en in tegenstelling tot zijn neefje, de Ierse Setter, zijn z'n zenuwen niet zo gespannen dat hij een nerveuze indruk maakt. Hij heeft wel erg veel beweging nodig en dat vraagt natuurlijk een baas met veel tijd en aandacht voor hem. Evenals de andere Setters is hij niet erg waaks of blafferig. Waardigheid, vriendelijkheid en zachtheid zijn de omschrijvingen die bij hem passen.

Een goede Gordon Setter is een fraaie, prettige tentoonstellingshond, al zul je hem in de rasgroep niet zo vaak vooraan zien staan.

In België en Nederland worden Gordon Setters van goede kwaliteit gefokt. Als men een pup wil aanschaffen kan men zich het beste richten tot de rasvereniging. Deze kan eventueel ook inlichtingen geven over het importeren van een hond.

Het beeld van de Gordon Setter rond de eeuwwisseling.

UITERLIJKHEDEN

De Gordon heeft een glanzende koolzwarte kleur met op voorgeschreven plaatsen warm mahonierode aftekeningen. Hij meet zo'n 62-66 cm schofthoogte en is daarmee aan de grote kant. Het hoofd is eerder diep dan breed en heeft een vrij lange voorsnuit; de ogen zijn donkerbruin, helder en verstandig. Het hoofd is scherp belijnd. De hond moet er schrander uitzien en hij mag geen logge indruk maken.

De Gordon is goed gebouwd, heeft een korte staart die niet onder het sprongge-wricht uitkomt en die laag of horizontaal gedragen wordt. Het hoofd, de kleur en de vacht zijn de meest opvallende uiterlijke kwaliteiten van de Gordon. De vacht is zacht en glanzend als zijde, recht of licht golvend. Er is lang haar aan de oren, onder de buik en op de borst. De vlag aan de staart loopt puntig toe. Tussen de tenen zit erg veel haar.

Een Gordon Setter komt men niet zo snel op straat tegen. Als men het ras wil zien, kan men het beste kontakt opnemen met de rasvereniging, of eens een bezoek brengen aan een hondententoonstelling.

Roja Stoppelenburg